

viča, Krstiča, Marinkoviča, Milojeviča, Mokranjaca i. dr.; vsega skupaj je 17 zborovskih partitur. Cena K 20.—. (Glej spodaj notico »Skladbe in knjige, ki so došle uredništvu v oceno«!)

»Učiteljski Tovariš« je prinesel v podlistku 11. številke (z dne 15./3. 1912) simpatizujočo oceno 5. in 6. zvezka lanskega letnika »N. A.« in v podlistku 43. štev. (z dne 25. okt. t. l.) obširnejšo kritiko o 3., 4. in 5. zvezku tekočega letnika našega lista. Podpisana sta oba podlistka s šifro — a.

»Slovenec« je prinesel v 175. štev. z dne 2. avgusta t. l. oceno 1. in 2. zvezka tekočega letnika »N. A.« in v 193. štev. z dne 24./8. t. l. oceno 3. zvezka našega lista. Spisal A. S.

»Slovenski Ilustrovani Tednik« ima v 40. štev. z dne 3. oktobra t. l. sliko pevskega društva »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani in kratko zgodovino tega l. 1905 ustanovljenega društva, kateremu so bili pevovodje *Bajde*, *Alojzij Sachs*, *Wasehte* in kojega umetniška usoda je sedaj izročena velenadarjenemu, visokostrežnemu dirigentu *Zorku Prelovcu*.

Skladbe in knjige, ki so došle uredništvu v oceno:
Stan. Premrl: Requiem. Pro una voce cum organo. Labaci. Sumptibus librariae catholicae (Katoliška Bukvarna v Ljubljani). 1912. (K 1'20).

Stanko Premrl: Jutro prvega sv. obhajila (za en glas s spremljevanjem). Priloga »Slovenskemu učitelju« 1912, št. 12. Prodaja se v prodajalnici Kat. Tisk. Društva. (K —10).

Stanko Premrl: Naša pesem. (Za moški zbor). Ljubljana. Izdal in založil Fr. Ks. Trošt. 1912. (Cena ?).

Stanko Premrl: Telovadska (moški zbor). Ljubljana, Katoliška Bukvarna. (Cena ?).

Marko Bajuk: Zbirka slovenskih narodnih pesmi. IV. zvezek. Besede zapisal Dr. J. Debevec. Harmoniziral in uredil —. V Ljubljani. Založila Katoliška Bukvarna 1912. (K 1'60)

Antonius Foerster op. 12: Ill Ecce sacerdos magnus. Ad recipiendum episcopum in canonica visitatione ad IV voces auctore —. Editio II. Labaci, sumptibus librariae catholicae 1912. (K —'60)

Fran Gerbič: Metodika pevskega pouka. Ljubljana. Založilo Cecilijino Društvo. (7. in 8. dodatna priloga Cerkvenemu Glasbeniku 1912). (K 1'50.)

Oskar Dev: Slovenske narodne pesmi s Koroškega. Nabral in četveroglasno postavil za moški zbor —. V Ljubljani. Založil L. Schwentner 1912. (K 2'—).

Fran Gerbič op. 70: Slovenska sv. maša v čast sv. Frančiška Serafinskega. Za mešani zbor zložil —. V Ljubljani. Založila Katoliška Bukvarna. 1912. (Partitura K 1'80, glasovi po K — 20 v.)

Partiture za pevačka društava. Sveska I. Savez Srpskih Pevačkih društava u Samboru. 1912. (K 20'—).

Oceno teh in v prejšnjih številkah pod istim naslovom navedenih del prinesemo po možnosti tekom prihodnjega letnika.

Katalog glasbenih del je izdala in pošilja na zahtevo vsakomur brezplačno in poštne prosto Katoliška Bukvarna v Ljubljani. Pribiti je treba na tem mestu, da ta katalog »N. A.« niti ne omenja; glasbenega zbornika, ki reprezentuje takorekoč slovensko ustvarjajočo glasbo izza zadnjih 12 let! Namesto »N. A.« pa bleščé nemške zbirke, tako popolnoma neoporne za naše razmere (na pr. Seele: Paukenschule in mnogo drugih takih šol, dalje seveda »Sang und Klang«, »Musikalische Edelsteine« itd.), da se mora človek naravnost čuditi površnosti ali nevednosti ali morda celo — nepristranosti sestavljaleca tega seznama v zadevi »N. A.«, a to tem bolj, ker je videti katalog v ostalem zanesljiv.

Skladatelj Jakob Aljaž, vpokojeni župnik na Dovjem, je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono.

Jeanetta pl. Foedranspergova, bivša članica Slov. Dež. Gledišča v Ljubljani, je letos angažirana na gledališču zimskega zdravilišča Davos v Švici.

Peter Teply, sedanji kapelnik Slovenske Filharmonije v Ljubljani, se povrne zopet v Trst kot glasbeni učitelj za gosli in klavir na tamošnji podružnici »Glasbene Matice«.

P. H. Sattner nam je vpsal nekak odgovor na kritiki o njegovem »Vnebovzetju«, ki sta izišli v »N. A.« (Prim. XI/1. sl. in XI/41. sl.). Radi pomanjkanja prostora izide ta Sattnerjev umetniški credo v 1. številki prihodnjega letnika.

Naše skladbe.

rednik zna čast ceniti, s katero ga je odlikoval mojster *Gerbič*, poklonivši mu »Predigro in fugo« za klavir, prvo točko 5. zvezka »N. A.« P. Griesbacher, znani avtor knjige »Der Kontrapunkt«, se je o tem delu, ko je bilo še v rokopisu, izrazil jako pohvalno. Mi nimamo pravzaprav ničesar dostaviti. Kvečjemu, da je tudi to delo znamenje, da hodi *Gerbič*, dasi sam dovršen umetnik, še vedno v šolo tje, kjer si nadeja še razširjenja svojega umetniškega, v tem slučaju tehničnega horizonta. In mi mlajši naj bi si donišljali, da znamo že vse, pa prav vse? Ali je mnogo med nami, ki so se res ne samo teoretično temveč tudi praktično uglašljali v umetnost starejših in še vedno vzornih polifonikov, v prvi visti J. S. Bacha? Naj se nam dovoli predložiti glasbenim učiteljem in našim pianistom tako resen kakor ponižen memorandum v zadevi »Bach«. Naše šole, zlasti one, ki se bavijo s klavirskim poukom, hranijo Bacha — kakor tudi našo mlado slovensko klavirsko literaturo — v sobici raritet. In vendar je proučevanje njegovih invencij in njegovega »Dobro temperovanega klavirja« tako neobhodno potrebno za vsakega glasbenika, da se dobrega pianista sploh predstavljati ne morem brez intenzivnega študija Bachovih klavirskih del. Jaz se ne spominjam, da bi kedaj bil slišal ali čital pri nas o kakem nastopu učencev, kjer bi bili igrali kako Bachovo skladbo. Po mojem mnenju je Bach še posebno neizogibna predšola za onega klavirista, ki se hoče pečati z igranjem partitur ali klavirskih izvlečkov. Toda Bachove glasbe ne smatram samo naravnost za programno točko resnega klavirskega pouka. Ravno to je velika zmeta naših ljudi, da odkazujejo Bacha le v šolo, kjer se seveda istotako prezira. Bach je, kjerkoli ga primeš, tudi programna točka za naše koncerte, in ne le za šolske. Ravno vsled podcenjevanja Bachovega dela pa je pri nas tudi tako malo za višjo glasbo vnetega občinstva. Kdor je spoznal globokost Bachove muzike — ne samo dovršenost njegove tehnike —, temu se odpira popolnoma nov svet; temu je odsihdob vsaka plitvost in površnost skrajno zoperna. »Nicht Bach! Meer sollte er heissen!« zaklical je sam Beethoven. Raditega si želim tudi pri nas več Bacha. Posledice ne bodo izostale: Pri naših glasbenikih, zlasti tudi izvršujočih, večje kontrapunktično znanje. Bachov »Dobro temperovani klavir« bodi jim »slovnica« in »biblija« kakor Schumannu (Pismo Kuntzschu oziroma Dornu). Pri našem občinstvu pa več razumevanja bolj kompliciranih modernih umotvorov. Bach, Bach in še enkrat Bach! Njega Vam polagam na srce, ker vem iz svoje izkušnje, kako me je študij Bachovih del — zlasti tudi orgelskih — dvignil v spoznavanju in uživanju globoke umetnosti; da, celo v resnem shvatanju človeškega življenja sploh. Kajti Bachovo delo je skrajno resno, dosledno, pošteno, odkrito, neizprosno v svojih zahtevah, plemenito in — nota bene — značajno skoz in skoz. Tako mi je bil Bach takorekoč udejstvovana logika, estetika in etika, sploh moja filozofija. Radi tega si želim, da bi postal kolikor mogoče

mnogim rojakom isti zvesti in prevzvišeni voditelj. »Bach kot vzgojitelj!« Kaj lepa perspektiva za nas lahkomišelnih in površnih ljudi, za nas značajneže, ki obračamo plašč prepričanja po začasnih vetrovih ali se sploh ne upamo na cesto, ker se bojimo vetrov! In k sklepu pričujočega tako neaktualnega kakor potrebnega ekskurza še Bachu posvečen ritornel Alfreda od Ehrmanna (Die Musik 1910/XX/82):

»Orgel-Praeludien —

Kunstjünger, fürchte Gott und Bach, auf dass
Gebenedeit die Frucht sei deiner Studien!« ...

Josip Pavčič je podal s svojim lepim mešanim zborom »Če rdeče rože zapade sneg...« samo ob sebi primitivno besedilo daleč nadkriljujočo skladbo s samostojno speljanimi glasovi in zmerno enharmoniko. Upamo, da jo zagledamo kmalu na koncertnem sporedu.

Samospjev *Janka Ravnika* »Vasovalec?« se je že opetovano prezentiral izza koncertnega odra. Josip Rijavec ga je pel, in vedno z najlepšim notranjim vspehom. Kako tudi ne! Glasba je globoko občutena, s svojim harmonično tako zanimivim spremljevanjem naravnost omamljivega, skrajno nežnega čara. Opium za bolnike na srcu! Mrkla, a vendar sladka žalost leži nad to pesmijo; ne ona črno oblečena žalost pogreba, temveč ona adventno vijoličasta srčna boleost, ki nas objemlje ob samotnih obiskih dragih, s sladko vonjavo in cvetočo bujnostjo okrašenih grobov; ne ona trpkca, obupajoča žalost v smrtni sobi, temveč ona mila, resignujoča žalost, ki veje na vseh vernih duš dan čez polja naših mrtvih. Groze in strahote smrti leže za nami; na površju naše zavesti je mirni in tako neizrecno dragi spomin na vso lepoto in krasoto, vso zvestobo in ljubezen, ki leži pred nami pokopana z namenom, da v drugi obliki vstane in iznova razveseljuje naše potomce. Kaj tako milo priprostega, nežnega in hkratu pretresljivega je mogel pač le Gregorčič zapeti. In če se je posrečilo mlademu umetniku, ustvariti kongenialno uglasbitev, mu smemo iz srca čestitati. Doslej pač najglobokejši stvar nadebudnega Ravnika!

Pri *Adamičevem* četerospjevu »Vrtnica — srce!« govori pridejana letnica »1908« glasan govor. Štiri leta so potekla, a kaj je postalo iz Adamiča tekom tega kratkega časa. Priprosti, mestoma celo neokretni skladatelj se poskuša sedaj vspešno v kompliciranih formah, v kontrapunktičnih dovtipih, v harmoničnih finesah. Tako modern je postal, da mu v vokalni glasbi kmalu ne bomo mogli več slediti. Kajti če gre v obče z zadnjimi — deloma še nenatisnjenimi — stvarmi z goliatskimi koraki naprej, — eno, kar je odlikovalo njegove zборе prejšnjih dob ne glede na njihovo narodno barvo pred vsem: prozorni vokalni stavek, pevnost zbarskih glasov, pogrešamo v najnovejših njegovih delih čim dalje bolj. Čas je, da se poda na instrumentalno polje, ki bo za njegovo bujno, skoraj neukrotno fantazijo in vedno bolj radikalno stremljenje bolj rodovitno, kakor vokalno, kjer je preveč ozko postavljenih mejnikov, preko katerih skladatelj ne sme orati nekaznovan. Seveda bi mu morala slediti na tem polju tudi reprodukcija, ki je, žal, še z vokalnimi proizvodi zelo, zelo zaostala za produkcijo. Prepričani smo, da razume novi profesor klavirja pri »Glasbeni Matici« v Ljubljani, g. *Trost*, svojo nalogo tudi v tem oziru ter nas reši vsaj v klavirski stroki one neumljive mržnje do vsega domačega ustvarjanja.

Večkratni izleti v te zanemarjene kraje bodo kaj hvalevredni in — menimo — tudi vspešni, čim več dobimo klavirskih skladb, kakoršne so n. pr. *Mirkovi* »Glasbeni utrinki«, kojih IV. kos zaključuje častno naš peti zvezek.

* * *

In sedaj smo šele dospeli do zadnjega zvezka tekočega letnika. »Finis coronat opus« porečejo eni, »De mortuis nil nisi bene« drugi. Toda nihče med njimi nima prav. Prvi ne, ker ima naša uredniška omara pripravljenih še večjih senzacij za verne duše, drugi ne, ker še nismo umrli. Da, še živimo! Do-

brohotnim umetniškim plemenitašem druge vrste povemo na uho, da bodo »N. A.« še dalje izhajali in sicer s tisto tako »popolnoma nepotrebno« prilogo vred, ki bi jo imeli tako radi že pod več stotov težkim kamenom pri Sv. Križu. Kakor pravi dolgoletni peterburški poslanik in zastopnik royalizma de Maistre: »Naj le zakopljete kako slovansko idejo ali srčno željo pod najmočnejšo trdnjavo: nekega dne vam trdnjavo raznese.« Ne, vi drugi gospodje, prezgodnje je bilo vaše tiho veselje in glasno sožalje. »N. A.« in njihova priloga bodo še dalje oznanjevali novo vero in resnico — povsod in vedno in napram vsakomur. To našim prijateljem v tolažbo, našim odkritosrčnim in tajnim nasprotnikom pa v ravnanje. Kajti mi se pripravljamo na resno vojsko, pa bi ne videli radi, da bi našel svoj čas naš ultimatum naše tako prijazne zavestnike, ki mobilizirajo vedno na tihem zoper nas, nepripravljene. Upamo, da ta diplomatski migljaj razumejo oni, katerim velja! ...

V današnjem zvezku zopet *Ravnika*, in sicer s klavirskim kosom »Čuteči duši!« »Čutečim dušam« bi mu bil lahko naslov, če je med nami — o čemur ne dvomimo — več, dasi ne velikih takih, ki odprejo Ravnikovi skladbi nepristrani vrata svoje duše. Te »čuteče duše« pa bodo imele svoje veselje na nenavadno fini enunciaciji po najvišjih ciljnih stremečega umetnika. Kdor pa ne šteje k »čutečim dušam« ali kdor ne sedi prav trdno v klavirskem sedlu, naj mirno in brez svete umetniške jeze preskoči to skladbo ter naj preide k drugi ali tretji.

»Uspavanka« *Žige Poljška* za gosli in klavir ni razodetje globoko skritih orjaških invencijskih sil. Vse to je bilo že tu; če ne pri nas, vsaj pri Italijanih in Norvežanih. To ni mali, a atletsko močni vrelec, ki je spal pod gorovjem in ki hipoma in siloma prodre skalovje in grmovje, izpod katerega si dela sam svojo pot in pride kot kristalno čisti studenec pod svitlo solnce. Ne! To je mirno tekoča reka, zelo dostojna in dostojanstvena, ki je vzela na svoji poti marsikateri studenec in potok v svoje naročje. Na poti iz Griegove domovine do Mascagnijeve dežele naj teče še po naših gajih, mimo Ljubljane ali še bolje skozi njo. Naj se tam sliši njen šum. A dragi moji Ljubljančanje naj nikar ne mislijo, da smo jim podarili »Uspavanko«, da bi še lažje zadremali in sladkeje spali!

Čisto po »naših gajih« se spet giblje *Šmigovčev* mešani zbor »V gaji«. Onim, katerim se zdi neutrudno ponavljanje prve theme monotonsko, bodo oškodovani s srednjim delom te skromne, a mične skladbe.

Zaslišavšim *Duganovo* virtuosno »Predigro in fugo« za orgle nam vstaja Bach zopet v vsej svoji monumentalni velečastnosti. Spomenik, ki pošilja svoje sence daleč, daleč v sledeča stoletja, dá, še v našo bodočnost! Kdor je bil pri Bachu stalni gost, tega dela nosijo Bachov faksimile na čelu; zlasti dela, ki spadajo v ono področje, v katerem je stari kantor z lipsijske Tomaževe šole še dandanes suveren. Radi bi slišali to delo, igrano po skladatelju samem na orgle, ki zadoščajo temu na stopnjevanjih bogatemu delu.

Iz trezne, a častivredne Tomaževe cerkve nas odvaja *Saša Šantel* s svojim menuetskim »Scherzom« za klavir naravnost v sijajno plesno dvorano, v dobo kolenskih svilnatih hlač in belih vlasulj, v srečno dobo dvorne elegancije, ženske gracije in umetniške logike, v dobo Haydna ali Mozarta. Kanonično koncipirana tema prvega dela: Dve amurozni dami v krinolini stopicata ena tik za drugo, dokler se prva ne izgubi v kakem slepem oknu. Tam se mala koketa — srednji del z vodečim glasom v basu — prav živahno in tajinstveno pogovarja za svojo pahalico z mladim, tako lepim, kakor galantnim gospodičem. Pritajen smeh in razdraženi medklci; vesela družba!

In tako stopamo tudi mi radostnih lic in dobre volje z decentnimi, menuetskimi koraki v novi letnik, ki nas najde zopet docela v dvajsetem stoletju, v moderni obleki in z modernimi čuvstvi, torej v sedanosti, morda celo z enim korakom v bodočnosti, v boljši bodočnosti! Če Bog da in sreča umetniška!